

CD KLASSIEK

Vrolijke vorsten
Biber & anderen

Hoewel Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644-1704) het leeuwendeel van de composities op deze cd voor zijn rekening neemt, is er ook nog steengoed werk van tijdgenoten te horen zoals Johann Heinrich Schmelzer (1623-1680), Johann Kaspar Kerll (1627-1693) of nog Alessandro Poglietti (overleden in 1683).

Die vier hebben met elkaar gemeen dat ze ten tijde van de muziekminnende keizer Leopold I bij de Habsburgers het mooie weer maakten. Die vroegbarok was als het ware het muzikale antwoord op de rust en vrede die was aangebroken na de verwoestingen van de Dertigjarige Oorlog. De vorsten en de kerken waren tot het besluit gekomen dat andersgelovige onderdanen niet langer zouden worden vervolgd, maar de vrijheid kregen om uit te wijken. Het had veel verwoestingen en brandstapels gekost.

In een context waarin velen dezelfde overtuiging delen, moet je niet voortdurend alles tot in den treure uitleggen. Vandaar dat het suggestief oproepen van de werkelijkheid – een vogel bijvoorbeeld, een kat of de optocht van soldaten – in de baroktijd een geliefde praktijk was.

De carnavalstijd was overal een periode van vrolijke vrijheid. Heel wat van de werken op de cd *Imitatio* waren dan ook bedoeld als divertissement. Dat is beslist het geval voor Biber's *Balletti lamentabili a 4* en de *Serenata con altre arie*, die telkens eindigen op een klaaglied.

Ook de *Battalia* waarmee de cd afsluit en de *Serenada a 5* aan het begin getuigen van de sfeer van carnaval (in dit geval die van 1673), waar nabootsing en humor schering en inslag zijn. Zo moet men zich trouwens ook dit stuk voorstellen: als een ietwat spottende voorstelling van de Turken die voortdurend het vaderland bedreigden. Daarom laat Biber beschonken soldaten opmarcheren, imiteert hij de Turkse trommen en slaagt hij erin een kanon na te bootsen. De Turken moesten het eens weten.

Een echt prettige opname met een geweldig Ricercar Consort onder de bezielende leiding van Philippe Pierlot. (JC)

Heinrich Ignaz Franz von Biber, Johann Heinrich Schmelzer, Johann Kaspar Kerll & Alessandro Poglietti, *Imitatio*, door het Ricercar Consort met Sophie Gent (viool), Maude Gratton (klavecimbel) & Philippe Pierlot (altviool en bas), Mirare (distributie harmonia mundi), MIR 302, 23 euro.

CD RELIGIEUS

Getijdengebed
Sergej Rachmaninov

Sergej Rachmaninov (1873-1943) is vooral bekend van zijn pianostukken die telkens weer, ook tijdens de editie 2016, schitteren tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd voor piano. Tot zijn beste werk behoren echter zijn *Vespers* voor gemengd koor. Die titel is fout, want het zijn vijftien onderdelen van het getijdengebed van de orthodoxe Kerk, bestemd voor de nachtwake. In orthodoxe kathedralen duurt een dergelijk gebed zowat twee uur.

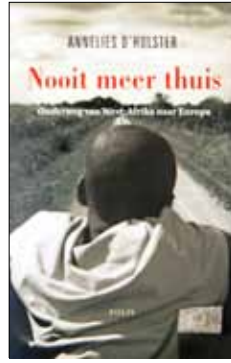
Rachmaninov had een ingewikkelde relatie met de Russisch-orthodoxe Kerk, waarin hij zelf was gedoopt. Hij componeerde het werk in 1915 om aan te tonen hoe

hij de de tradities van de Russische muziek beheerste. Vandaag beschouwen kenners het als het absolute meesterwerk in zijn genre. De componist verwerkte de grote stromingen van de Russische kerkzang, maar toont tegelijk ook zijn eigen kunnen als vakman.

Het stuk werd een eerste keer opgevoerd in Moskou op 10 maart 1915, midden in de Eerste Wereldoorlog. Het werd meteen populair, maar luidde tegelijk het einde van een tijdperk in, want drie jaar later waren de communisten aan de macht. Het vijfde onderdeel, het *Nunc dimittis*, was de oogappel van de componist. Het eindigt met steeds diepere basstemmen. (EDS)

Sergei Rachmaninov, *Vespers*, door het London Symphony Chorus onder leiding van Simon Halsey, LSO Live, LS00781, 23 euro.

BOEK WERELD

Andere kant van de zee
Annelies D'Hulster

Annelies D'Hulster, geboren in 1984, heeft een pak ervaring in het vrijwilligerswerk en de interculturele uitwisseling. Voor Mo.be schrijft ze verhalen over 'gelukzoekers' die in Europa willen geraken. Naar eigen zeggen was het voor haar geen optie om op de bank te blijven zitten. Ze wilde bovendien meer te we-

ten komen dan louter kille cijfers over immigratie.

D'Hulster stapte daarom letterlijk in het verhaal van de duizenden West-Afrikaanse migranten die jaarlijks ons continent bereiken en reisde in haar eentje door Gambia, Senegal en Mauritanië, trok door Mali en Burkina Faso tot aan de woestijn van Agadez in Niger. In haar boek *Nooit meer thuis* schrijft ze de ware (on)menselijke verhalen neer van wat de migranten overkomt in hun thuisland, onderweg richting woestijn, door Libië en de Middellandse Zee. Ze praat met Afrikaanse migranten die net aangekomen zijn op Sicilië.

We leren vooral dat die mensen willen wat we allemaal willen, een toekomst. D'Hulster: „De blijdschap die ze voelden bij het voelen van de Europese grond onder hun schoenen heeft snel, te snel, plaatsgemaakt voor de wanhoop dat het misschien allemaal voor niets is geweest. Verstrikt in de netten van hun

kapotgeslagen hoop en de Europese bureaucratie proberen ze zich een weg te banen door de aaneenschakeling van afgewezen verblijfsvergunningen. Ze trappelen ter plaatse. Kunnen niet verder en niet terug.”

Nooit meer thuis is geen hoopgevend boek en de lezer blijft zitten met een wrang gevoel. Zoals radiomaker Koen Fillet een tijd geleden communiceerde op Twitter, wordt het wachten op de eerste panda die verdrinkt in de Middellandse Zee. (EDS)

Annelies D'Hulster, *Nooit meer thuis. Onderweg van West-Afrika naar Europa*, Polis, Antwerpen, 2016, 387 blz., 22,50 euro, ISBN 978 94 6310 087 8.

BOEK SPIRITUALITEIT

Oude regel
Anselm Grün

Elk jaar verschijnt er minstens een boek van de hand van de Duitse monnik en bestsellerauteur Anselm Grün. Ook al doen sommigen meewarig over het

verkoopsucces van die bescheiden kloosterling, feit is dat hij een de belangrijkste spirituele schrijvers van onze tijd is. Dat zijn boeken, meestal ontstaan uit voordrachten of retraites die hij preekt in het gastenhuis van zijn abdij, geen eindagsvliegen zijn, bewijst de heruitgave van *Bezielend leidinggeven*, dat oorspronkelijk in 2001 verscheen en in het Nederlands intussen tien drukken kende. Voor een religieus boek is dat verbluffend.

Anselm Grün omschrijft leidinggeven heel anders en gaat uit van een bijzonder managementmodel: de 1.500 jaar oude regel van Benedictus. Volgens hem biedt de wijsheid van de oude monniken een antwoord op de vragen van velen vandaag. Het gaat daarbij om bezieling en dienstbaarheid.

Soms lijkt de monnik de uitdrukkelijk christelijke laag weg te gommen om een breed publiek te kunnen aanspreken, maar dat is beslist slechts een indruk. „Maak van je een bedrijf een huis van God”, zegt Grün, die daarbij graag de monastieke functie van de kellenaar aanreikt als voorbeeld. Het is een taak die Grün zelf vele jaren vervulde in Münsterschwarzach. (EDS)

Anselm Grün, *Bezielend leidinggeven. Impulsen vanuit de regel van Benedictus van Nursia*, Ten Have, Baarn, 2016, 144 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 2590 493 7.

BOEK WERELDGODSDIENST

Koran, taai boek
Peter Derie

Elke willekeurige islamitische website beweert dat de Koran, het heilige boek van de moslims, het meest perfecte boek is en van een niet te evenaren esthetische en literaire kwaliteit. Wie echter het boek ter hand neemt, wacht een frustrerende klus. Over wat gaat die tekst? Hij of zij staat niet alleen. Een dominicaan in de dertiende eeuw die in Bagdad de Koran probeerde te lezen, vond het een verward ratjetoe, primitief, slecht afgewerkt met eindeloze herhalingen en vooral zichzelf tegensprekend.

Arabist Peter Derie, docent aan de Universiteit Gent, laat een

westers, door het christendom beïnvloed publiek, kennismaken met hoe de Koran wordt gelezen en benadert het boek als een literair document.

Het is geen lichte lectuur. We maken kennis met de complexe structuur en de ontstaansgeschiedenis van de Koran. De slotsom: de Koran is een boek dat eigenlijk geen boek is. Derie vergelijkt het reciteren van de verzen met de eucharistie in de katholieke traditie. Door de herhaling van het teken ontstaat Gods aanwezigheid.

Overduidelijk is alvast dat moslims in de loop der eeuwen zijn gaan stroomlijnen. Door interpretatie maakt een godsdienst zichzelf. Een voorbeeld is het verbod op het drinken van wijn, terwijl de Koran (net als in de Bijbel) het drinken van wijn gebruikt als een metafoor voor de hemel, het leven bij God. Het proces bevriest als het ware in de elfde eeuw, waardoor moslims moeilijk overweg kunnen met literaire kritiek op het boek.

Derie biedt een definitie aan: „De Korantekst is een liturgische redactie van spirituele uitspraken en becommentarieerde predicaties in de geestelijke taal van een Arabische gemeenschap, die

zich polemisch afzet tegen andere monotheïsten.”

Veel aandacht is er voor de joods-christelijke wortels van tekstfragmenten en de bijdrage van Christenen aan Koranonderzoek. Baanbrekend onderzoek werd recentelijk verricht door de Belg Michel Cuypers, een kleine broeder van Charles de Foucauld, die het verband legde tussen de tekst en de religieuze emotie en die aantoonde hoe de tekst van de Koran voortkwam uit semitische culturen en hun retoriek. Cuypers haalde dat inzicht uit hedendaags Bijbelonderzoek, vooral dat van de psalmen die ook semitische poëzie zijn. Of hoe christenen moslims kunnen helpen. (EDS)

Peter Derie, *Wat de Koran echt zegt (en niet zegt)*, Davidsfonds, Leuven, 2016, 248 blz., 22,5 euro, ISBN 978 90 5908 713 2.